

Date: 23rdDecember-2024

**ZAMONAVIY PSIXOLOGIYANING PEDAGOGIKA BILAN UZVIY
BOG‘LIQLIGI**

Xudayberdiyeva Sevara

International school of finance technology and science instituti Psixologiya va
pedagogika kafedrası o‘qituvchisi,
xudayberdiyevas@isft.uz

Yakuboya Gulchehra, Yuldashev Azimjon

International school of finance technology and science instituti
2-kurs 23 PSD -03 guruh talabalari

Anotatsiya: Ushbu maqola pedagogik psixologiyani maekanligi, qaysi davrda tashkil topganligi, pedagogika va psixologiyaning qay yo‘sinda bog‘liqligi va bu sohada olib borilayotgan ishlar haqida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: psixologik yo‘nalishlar, ta‘lim jarayoni, psixologik asoslar, pedagogik bilimlar, pedagogik psixologiya.

Pedagogik psixologiya - ta‘lim va tarbiya muammolarini tadqiq qiladigan psixologiya sohasi. U shaxsning maqsadga muvofiq rivojlanishini, bilishfaoliyatining va insonda ijtimoiy ijobiy sifatlarni tarbiyalashning psixologik muammolarini o‘rganadi. Pedagogik psixologiyaning maqsadi shart-sharoit vaboshqa psixologik omillardan kelib chiqqan holda o‘qitishning oqilona rivojlantiruvchi ta‘sirini kuchaytirish. Pedagogik psixologiya XIX asrning 2-yarmida vujudga kelgan. Eksperimental psixologiya tadqiqotchilari pedagogik psixologiya rivojiga katta hissa qo‘shganlar. Pedagogik psixologiyaning fansifatida taraqqiy etishida o‘sha davrda yuzaga kelgan psixologik yo‘nalishlar ham turki berdi. Bixevioristik (qarang Bixeviorizm) psixologiya yo‘nalishi tarbiyachiva o‘quvchiga tashqi muhitning ta‘sirini

Pedagogik psixologiya uchun asos qilib oladi. Pedagogik psixologiya umumiy va bolalar psixologiyasi, shuningdek, pedagogika bilan uzviy bog‘liq. Pedagogik psixologiya, asosan, ta‘lim psixologiyasi va tarbiya psixologiyasiga bo‘linadi. Ta‘lim psixologiyasida o‘quv jarayonida xotira, tafakkur, nutq, xayol, irodaning roli, shuningdek, o‘quvchilarning individual xususiyatlari (temperamenti, karakteri, qiziqishlari), o‘quv predmetlarining o‘ziga xostomonlari, ta‘lim jarayonini boshqarishning psixologik tamoyillari va boshqariladi. Hozirgi zamon ta‘lim psixologiyasida o‘quvchilarga doimiy yangilanib turadigan axborotlarni mustaqil o‘zlashtirish imkoniyatini beradigan, ilmiy-texnikayangiliklaridan orqada qolmaslikni ta‘minlaydigan tafakkur sifatlarini o‘rganish muhim masaladir. Tarbiya psixologiyasining asosiy vazifasi — maktabdagi tarbiyaviy ishlar jarayonida shaxsning shakllanishi masalasini ishlab chiqish. Undashaxsning axloqiy sifatlarning shakllanishiga alohida ahamiyat beriladi. Pedagogik psixologiya tadqiqotlari o‘quv materialimazmunini tanlash, o‘quvdasturlari, darsliklar tuzish, ta‘limning har xil bosqichlarida o‘qitish metodlaritizimini tashkil qilishda muhim

Date: 23rd December-2024

ahamiyatga ega Ushbu maqolani yoritishda adabiyotlar tahlili va metodologiyasida fikirlarshundan iboratki, ta'lim-tarbiyaning shaxsni kamol toptirish ishigabog'liqligi milliy g'oyani shakllantiruvchi, takomillashtiruvchi va uni ommagayetkazuvchi kuchlarga bog'liqdir. Pedagogik – psixologiya fani ham jahon fanitaraqqiyoti hamda va uning takomillashib boorish jarayonini, fanga kirib kelishikutilgan yangiliklarni yanada aks ettiradi, albatta. Bu asosiy vazifa sifatida ilk borqonuniy asoslarga ega bo'lmoqda va pedagogic psixologiya fani oldiga muhim nazariy vazifalarni hal qilish qo'yilmoqda: 1) pedagogik psixologiyani muhim vazifalaridan biri ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish, faollashtirishning psixologik asoslarini ishlab chiqish; 2) ta'lim – tarbiya jarayonida turli yoshdagi bolalarning aql-idrokiga, irodasiga, uni shaxs sifatida shakllantirishga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish; 3) o'quvchilar shaxsni tarkib topishi jarayonini, bu jarayonning umumiy qonuniyatlarini va individual farqlarni, turli tarbiyaviy tadbirlarning o'quvchilarga ko'rsatadigan ta'sirini o'rganish; 4) ta'lim va tarbiya jarayoni bir-biriga bog'liqdir, bu jarayonda aqliy qobiliyatlarni, axloqiy sifatlarini, shaxsni hissiy va irodaviy sifatlarini shakllantirishning maksimal rivojlanishi shart-sharoitlarini aniqlash; 5) mustaqil bilim olish, materialni chuqur yoki yetkazishning psixologik masalalarini ishlab chiqish; 6) bilish faoliyatini o'zaro tashkil qilabilish shart-sharoitlarini aniqlash; 7) o'z-o'zini tarbiyalashning psixologik asoslarni

aniqlash; 8) o'qituvchi shaxsni va o'qituvchi shaxsini xususi

yatlarini, milliy o'qituvchining sifatlarini aniqlash; 9) pedagogik bilimlar, ko'nikma va malaka, qobiliyatlarning tarkib topishida hamda taraqqiyotining psixologik jarayonlarini aniqlash;

10) o'z-o'zini tarbiyalash, milliy g'urur va vatanparvarlik jarayoni uning psixologik muammolarini nazariy jihatdan asoslab berishdan iboratdir; 11) shuningdek jahon tajribalari bilan birga, milliy xususiyatlarimiz, undagi eng ilg'or tomonlar, muhimi, pedagogic tarbiyalanuvchilar, o'quvchilar, talabalar bilan imkoni boricha ko'proq muloqotda bo'lish, o'q

uvchi shaxsning barcha xususiyatlarini hisobga olib bilim va tarbiya berish, ya'ni yagona pedagogic jarayonni ta'minlash, masalalari ham nazarda tutiladi; 12) pedagogic psixologiyani eng asosiy vazifalaridan biri o'zlashtirishning sifat darajasini aniqlash usullarini ishlab chiqishdan iborat [1]. Pedagogic psixologiyani amaliy vazifasi esa yoshlarni o'zlashtirishning psixologik shart-sharoitlari, tarbiyaning psixologik masalalari, bolaga ta'lim-tarbiya berishda ularni yoshlik va individual xususiyatlarini hisobga olish, yoshlarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllanishi, mustaqil fikrlashga o'rgatish, ilmiy tushunchalar hosil qilish, o'z ustida ishlash, o'z-o'zini tarbiyalash, yosh o'qituvchilarni psixologik faoliyatga mehr-muhabbatini shakllantirish psixologiyasining yutuqlarini, psixologik bilimlarni keng jamoatchilik e'tiboriga havola qilinishi, ota-onalar, tarbiyachi va o'qituvchilarni bulardan bahramand qilishdan iboratdir. Amaliy vazifalar radio va teleko'rsatuvlarda, jurnallarda, ma'ruza va maxsus ko'rsatuvlar orqali chiqish, mahalla, maktab va ota – onalar bilan suhbatlashish orqali amalga oshiriladi [4]. Biz shu narsaga erishishimiz kerakki, keng jamoatchilik bola

Date: 23rd December-2024

ruhiytaraqqiyotiga doyr psixologik bilimlardan bahramand bo'lsin. Ana shundagina biziylshlarga haqiqiy ta'lim-tarbiya bera olamiz va unimuvaffaqiyatli amalga oshiramiz. Pedagogik psixologiya o'z predmetining mazmuniga qarab umumiy psixologiyada amal qiladigan ko'pgina metodlardan foydalanadi. Chunki zarurbo'lgan dalillarni qidirish, ularni sodir bo'lish sabablarini aniqlash va isbotlashturli xil metodlar vositasida bajariladi. Qaysi metoddan foydalanishdan qa'ti nazar, bu metodlar faqat xususiy ilmiy tadqiqot ishlari uchungina emas, balki amaliy ta'lim-tarbiya maqsadlarida bolani chuqurroq o'rganishni tashkil qilish uchunmuhimdir.[2]

Xulosa o'rnida shini aytish mumkinki, tekshirish jarayonida kishining butunpsixikasida, ongida aks etadigan jamiyatning moddiy negizi undagi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar bilan birgalikda o'rganiladi. Ta'lim-tarbiya jarayonidapsixik hodisalarning miqdor o'zgarishlarini sifat o'zgarishlarga o'tishi va bir sifatholatining ikkinchi sifat holatiga o'tishini kuzatib borish lozim. Masalan: o'quvchipsixikasining taraqqiy etishini o'rganib «ko'rib, bilim olish, tajribalar to'plashjarayonida o'quvchining bilish qobiliyatini, ya'nixotira, tafakkur, fikr yuritishdagi sifat o'zgarishini bilib olsa bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M.Toxtaxodjaye vaning umumiy tahriri ostida. Pedagogika. Darslik. T.: O'zbekiston faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
2. Xasanboyev J., To'raqulov X., Xaydarov M., Xasan boyeva O. Pedagogikafanidan izoxli lug'at. – T., 2008.
- 3.Yo'ldoshyev, S., & Sultonaliyeva, G. (2023). suitsidal holat vauning kelib chiqish sabablari. Журнал Педагогики и психологии всовременном образовании, 3(1).
- 4.Zakirovich, Djumanov Sherali. "talabalarda kommunikativqobiliyatlarni shakllantirish texnologiyalari." InternationalJournal of Contemporary Scientific and Technical Research (2022): 543-545.
5. To'lqinovich, A. G. (2022). ijtimoiy tarmoqlarning yoshlarongi va ma'naviyatiga psixologik ta'siri.
6. International Journal ofContemporary Scientific and Technical Research, 561-566. 100
7. Arakulov, G. (2023). агрессия-ўсмирларда тажовуз корликшаклланишига таъсир этувчи феномен сифатида. ЖурналПедагогики и психологии в современном образовании

